

Inför livets slut

Att underlätta för sina efterlevande

INFÖR LIVETS SLUT

Att underlätta för sina efterlevande

INNEHÅLL

DEN SISTA VILAN

- Begravningen *5*
- Jordbegravning eller kremation *5*
- Val av grav och begravningsplats *6*
- Att ha en grav att gå till *7*
- Gravsten *7*

ATT TA AVSKED

- Stäng inte någon ute *9*
- Begravningsceremonin *9*
- Minnesstunden *10*
- Tillgännagivandet *10*
- Minnesgåvor *10*
- Kistan *11*
- Klädsel i kistan *11*

RESPEKT FÖR KROPPEN

- Obduktion och balsamering *13*
- Donation av organ och vävnad *13*
- Vad kan användas? *13*
- När är man död? *14*
- Tre beslutsalternativ *14*

DINA ÄGODELAR

- Testamente, gåva, äktenskapsförord *16*
- Arvsordningen *16*
- Vad kan testamentet innehålla? *19*
- Ändring och tillägg *19*
- Gåva *19*
- Äktenskapsförord *20*
- Anlita alltid sakkunnig hjälp *20*

PENGAR OCH VÄRDEHANDLINGAR

- Pengar till begravningen *22*
- Värdehandlingar *22*
- Förvaring av dina önskemål *22*

ATT PLANERA INFÖR SIN EGEN BORTGÅNG är kanske i första hand en omtanke om de efterlevande. Omtanken att inte lämna anhöriga och vänner i osäkerhet om sina önskemål den dag då man inte längre kan ge uttryck för dem själv.

Med den här skriften vill vi hjälpa dig att tänka igenom och ge svar på de frågor som annars andra måste ta ställning till när du är borta. *Inför livets slut* tar upp ett stort antal frågor, från organdonation, gåvor och testamente till val av grav och hur du vill vara klädd i kistan.

För att underlätta din fortsatta läsning har vi lyft fram viktiga punkter eller sammanfattat innehållet ute i marginalen.

Samma frågeställningar kommer igen i dokumentet *Önskemål inför livets slut* som du kan fylla i och arkivera efter att ha läst igenom skriften.

DEN SISTA VILAN

BEGRAVNINGEN

Det är lätt att underskatta den betydelse begravningen har för de efterlevande. Den är en viktig del i sorgearbetet, en högtid då man får tillfälle att ta avsked och visa sin kärlek och sin sorg. Begravningen är en upplevelse som man bär med sig hela livet, något man trots sorgen vill minnas som en varm och fin högtid.

När du talar om hur du vill ha det i dokumentet *Önskemål inför livets slut* underlättar du svåra beslut för dina anhöriga. Det kan vara frågor som rör begravningsceremonin, valet mellan kremation och jordbegravning, val av grav eller något annat som känns angeläget för dig. Tänk på att de utgångspunkter som du har idag kan förändras.

Det är bra om du kan diskutera igenom hur du vill ha det med dina närmaste, framför allt om du tror att era synpunkter kan skilja sig åt. Risken är annars att dina önskemål inte underlättar för de anhöriga utan snarare gör det svårare.

Har du inga särskilda önskemål behöver du inte känna dig tvingad att uttrycka några. Ge då i stället dina anhöriga frihet att fatta de beslut de tycker är bäst.

JORDBEGRAVNING ELLER KREMATION

Jordbegravning innebär att kistan med den döde sänks ner i graven för att förmultna. Kremation/eldbegängelse innebär att kistan och den avlidne bränns och att askan därefter gravsätts.

Valet mellan de två alternativen kan påverkas av både religiösa och känslomässiga faktorer och av traditioner på orten. Det kan också finnas praktiska skäl, till exempel att man vill använda en gammal familjegrav där det inte finns plats för fler kistor utan bara för urnor.

En persons önskemål i den här frågan anses som så viktigt att man enligt lag är skyldig att ta hänsyn till det. Det är alltså bra om du skriver ner vad du tycker så det inte behöver bli några tveksamheter. Har frågan ingen betydelse för dig, vill du kanske överlåta den till de anhöriga. I så fall talar du om det.

NÄR DU SKRIVER NER DINA
TANKAR UNDERLÄTTAR DU
FÖR DINA EFTERLEVANDE.
I VISSA FRÅGOR KAN DET
KÄNNAS RÄTT ATT GE
DEM FRIHET ATT ORDNA
ALLT PÅ DET SÄTT
DE TYCKER ÄR BÄST.

FÖR DE FLESTA ANHÖRIGA
ÄR DET VIKTIGT ATT VETA
DEN AVLIDNES ÖNSKEMÅL
OM JORDBEGRAVNING
ELLER KREMATION.

VAL AV GRAV OCH BEGRAVNINGSPLATS

Det vanligaste är att man gravsätts på hemförsamlingens kyrkogård eller begravningsplats. Ett alternativ kan vara födelseförsamlingen, även om man inte bor kvar där. Finns en släktgrav i en annan församling kan detta också vara skäl att välja en annan kyrkogård. Som alternativ till en ordnad begravningsplats finns möjligheten att strö ut askan över vatten eller naturmark. De efterlevande får i så fall söka tillstånd för detta hos Länsstyrelsen.

I vissa församlingar kan man själv skaffa en grav under sin livstid. Om man inte gjort detta får de anhöriga ordna med en.

Väljer man grav i hemförsamlingen är den i regel avgiftsfri, kostnaden betalas via skattsedeln. När man sett ut en grav utfärdar församlingen eller kyrkogårdsförvaltningen ett gravbrev som bevis på gravrätten. Finns det redan en familjegrav ska det också finnas ett gravbrev. Har det kommit bort kan begravningsbyrån hjälpa dig ordna ett nytt. Både kistgravar och urngravar är vanliga som familjegravar.

Valet av grav står mellan följande alternativ, beroende på om du önskar jordbegravning eller kremation.

GRAVSÄTTNING AV KISTA:

Jordgrav, för en eller flera kistor.

Gravkammare, för en eller flera kistor. (Relativt ovanligt i Sverige.)

GRAVSÄTTNING EFTER KREMATION:

Urngrav, för en eller flera urnor. Det brukar också finnas plats för urnor i äldre gravar, även om dessa från början är avsedda för kistor.

Urnkammare och *kolumbarium*, speciella gravrum för urnor.

Askgrav, en enkel grav för aska utan urna.

Gräva ner/strö ut askan i en allmän minneslund.

Strö askan över vatten eller naturmark, efter tillstånd från Länsstyrelsen.

FÖR ATT STRÖ UT ASKAN I
NATUREN KRÄVS TILLSTÅND
FRÅN LÄNSSTYRELSEN.

GRAVPLATS I HEMFÖR-
SAMLINGEN ÄR I REGEL
AVGIFTSFRI.

VALET AV GRAV
BEROR PÅ OM DU ÖNSKAR
JORDBEGRAVNING ELLER
KREMATION.

Valet av begravningsplats och grav hör till de saker som anses så viktiga att man enligt lag är skyldig att ta hänsyn till önskemål från den avlidne. Det är också viktigt för de efterlevande att veta vad du önskat.

ATT HA EN GRAV ATT GÅ TILL

Valet av grav sker många gånger av rationella skäl. Under senare år har därför bruket av minneslund ökat mycket kraftigt, speciellt i storstäderna. Anledningen är ofta att man tror att det är det enda skötsel fria alternativet.

Vad man ofta glömmet är att sorgen inte är rationell. Det kan betyda mer än man tror att det finns en grav att gå till, både för dagens anhöriga och kommande generationer.

Minneslundan är en gemensam plats där askan från kremerade strös ut eller grävs ner anonymt. De anhöriga får inte vara med när askan gravsätts och platsen där detta sker markeras inte.

Om du funderar på minneslund för att det är en skötsel fri gravform, bör du veta att det finns andra skötsel fria alternativ. Det kan vara en vanlig grav där man tagit bort den rabatt där man annars planterar blommor, eller en äldre grav som redan sköts. Man kan även köpa gravskötsel av kyrkogårdsförvaltningen. Begravningsbyrån kan ge dig idéer och råd i den här frågan.

MINNESLUNDAN ÄR EN
GEMENSAMHETSGRAV DÄR
ASKAN FRÅN DEM SOM
KREMERATS SPRIDS ELLER
GRÄVS NER UTAN
ATT DE EFTERLEVANDE
FÅR VETA VAR.

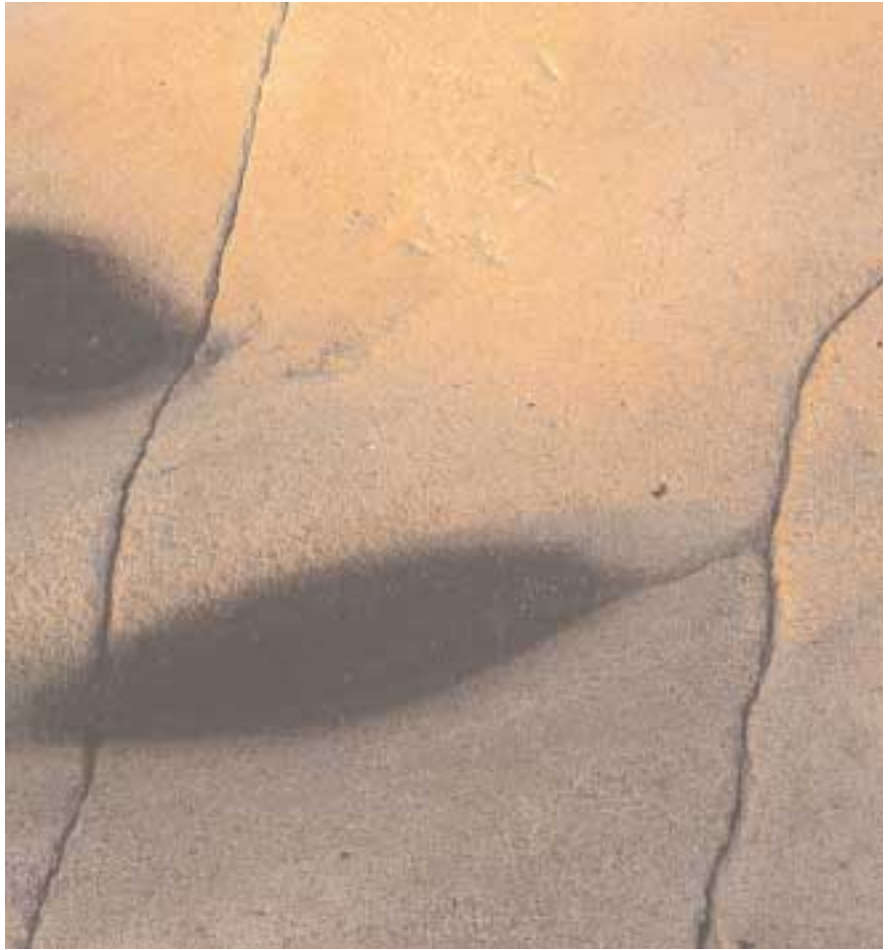
DET FINNS FLERA
SKÖTSEL FRIA ALTERNATIV.

GRAVSTEN

Det är det efterlevande som låter resa gravvården – vanligen en sten – som ett minnesmärke och en hyllning till den döde. Det faller sig därför naturligt att lämna valet av material, utformning och inskription etc. till de efterlevande.

Det förekommer ibland att den döde uttryckt önskemål om val av symbol, eller själv velat lämna ett budskap till eftervärlden på stenen. Vill du göra det är det naturligtvis inget som hindrar att du noterar det i dina önskemål.

ATT TA AVSKED

STÄNG INTE NÅGON UTE

I begravningsannonser ser man ibland texten "Begravningen sker i enskildhet", eller "i kretsen av de närmaste". Kanske har den avlidne uttryckt en sådan önskan för att inte vara till besvär. Kanske har man velat undvika en eller flera personer. Oavsett vilket motivet varit, kan resultatet bli att man utestänger vänner och bekanta som skulle vilja komma till begravningen. Man har inte tänkt på att både nära och avlägsna bekanta har ett behov av att ta farväl och att det är ett stöd för de närmaste att få ha vänner omkring sig.

Tänk alltså efter ordentligt innan du begränsar begravningen till kretsen av de närmaste.

TÄNK PÅ ATT ÄVEN VÄNNER
OCH BEKANTA KAN HA ETT
BEHOV AV ATT TA FARVÄL.

BEGRAVNINGSCEREMONIN

Begravningsceremonin kan hållas i kyrka, kapell, krematoriekapell, församlingslokal, vid graven, i hemmet, under den dödes favorit-äppelträd eller på en kobbé i skärgården.

Valmöjligheterna gäller även vid kremering. Man måste alltså inte vara i ett krematoriekapell, även om man valt kremationsbegravning.

Man kan också dela upp ceremonin i två delar. Det kan till exempel passa för den som flyttat från sin födelseort, men ändå vill bli gravsatt där. Då kan man ha begravningsceremonin på nuvarande bostadsort och senare en gravsättningsceremoni på födelseorten.

De allra flesta begravningar i Sverige sker enligt Svenska kyrkans ordning. Tillhör man ett annat trossamfund brukar det samfundets ceremoni bli den naturliga. Vid borgerlig begravning kan man utforma en ceremoni som man själv önskar, antingen man vill att den ska vara religiöst eller ateistiskt präglad.

Du har då full frihet när det gäller val av musik, vem som ska vara begravningsförättare med mera. En borgerlig begravning kan ske i allmänna gravkapell eller på annan plats, inom- eller utomhus.

BEGRAVNINGSCEREMONIN
KAN I PRINCIP ANORDNAS
UNDER DEN DÖDES
FAVORIT-ÄPPELTRÄD ELLER
PÅ EN KOBBE I SKÄRGÅRDEN.

SVENSKA KYRKANS ORDNING
ÄR DEN VANLIGASTE.
DEN SOM VILL FORMA
CEREMONIN HELT FRITT
VÄLJER BORGERLIG
BEGRAVNING.

MINNESSTUNDEN

Att samla gästerna till en minnesstund direkt efter ceremonin är en viktig del av begravningen. Spänningen släpper lite tillsammans med människor som befinner sig i samma sinnesstämning. Oftast känns det rätt att låta de efterlevande utforma minnesstunden; att avgöra meny, dukning, placering och program i övrigt. Har du särskilda önskemål ska du naturligtvis notera dem.

TILLKÄNNAGIVANDET

Det vanligaste sättet att tillkännage att någon gått bort är genom en dödsannons. Men eftersom man ofta har anhöriga och vänner på flera olika orter kan det vara svårt och kostsamt att nå alla berörda den vägen. Andra sätt är personligt meddelande per brev, sorgkort eller telefon.

Har du synpunkter på tillkännagivandet, till exempel i vilken/vilka tidningar dödsannonsen ska publiceras, valet av symbol eller en vers som du tycker om, kan du ange det i dokumentet *Önskemål inför livets slut*.

MINNESGÅVOR

När någon går bort till följd av sjukdom väljer de anhöriga ibland att föreslå ett bidrag till forskning inom det området. Om du är engagerad i en förening eller sympatiserar med en hjälpfond kanske du vill att det ska skänkas pengar till den i anslutning till begravningen. Ange i så fall detta, för önskemålet bör komma från dig, inte från de efterlevande.

KISTAN

Den som väljer kista har idag stora valmöjligheter. Från enklast tänkbara i omålad spånskiva, till en personligt formgiven och specialbeställd kista. Den som så önskar kan få kistan lackerad i valfri kulör.

De mer traditionella kistorna finns i många utföranden, från enkla lackerade till mer påkostade i till exempel ek eller ädelträ, med eller utan ornament och olika bärhandtag. Det finns också modernt formgivna kistor och alternativ som tar särskilda hänsyn till natur och miljö.

KLÄDSEL I KISTAN

Till kistan hör ofta en enkel vit svepskjorta som man klär den avlidne i. Vill man istället ha andra kläder går det bra. Du har frihet att välja vad du vill, från festkläder till nattlinne/pyjamas. Man kan ha smycken och det går att ordna med sminkning. Man kan naturligtvis också ha andra önskemål, som att ha något med sig i kistan, till exempel ett familjefoto, en minnessak eller en kär ägodel.

RESPEKT FÖR KROPPEN

OBDUKTION OCH BALSAMERING

Om dödsorsaken inte är alldeles klar kan det bli fråga om obduktion. Det innebär att en läkare gör en närmare undersökning genom ett operativt ingrepp. Balsamering kan bli aktuell för att bevara kroppen om begravningen dröjer. Det är ett ingrepp som innebär att blodet ersätts med formalin.

Om inte omständigheterna kräver det kan man neka obduktion och balsamering.

OM DET INTE KRÄVS FÖR ATT
FASTSTÄLLA DÖDSORSAKEN
KAN MAN NEKA OBDUKTION.

DONATION AV ORGAN OCH VÄVNAD

Var och en har naturligtvis rätt att bestämma över sin kropp genom att säga ja eller nej till donation. Men det kan vara viktigt att veta att enligt transplantationslagen anses den som inte meddelat sin inställning i frågan ha sagt ett "passivt" ja till donation och man har då rätt att ta organ och vävnader från den döde, förutsatt att de närmaste inte motsätter sig det.

Alla som dör, oberoende av ålder och tidigare sjukdomar kan komma ifråga som donatorer av organ och vävnader för bland annat transplantation. Donation är i hög grad en personlig fråga. Därför är det angeläget att du talar om din uppfattning för dina efterlevande.

Du bör helst undvika att lämna avgörandet till dina anhöriga eftersom frågan är både påfrestande och svår, speciellt som den kommer upp just när man förlorat en anhörig och är både chockad och sorgsen.

DEN SOM INTE TAGIT
STÄLLNING, ANSES HA SAGT
ETT "PASSIVT" JA TILL
DONATION.

OM DU INTE TAGIT
STÄLLNING KAN DINA
NÄRMASTE STÄLLAS INFÖR
EN PÅFRESTANDE FRÅGA
MITT I SORGEN.

VAD KAN ANVÄNDAS?

Lagen om transplantation behandlar bland annat reglerna för när organ och vävnad får tas från en död för transplantation eller annat medicinskt ändamål. Med annat medicinskt ändamål menas i första hand medicinsk forskning och medicinsk undervisning. De organ som används för transplantation är främst hjärta, lungor, lever, bukspottskörtel och njure. De vävnader som användas är bland annat hornhinna, hud, brosk, hjärtklaffar samt ben-, muskel- och nervvävnad.

NÄR ÄR MAN DÖD?

NÄR HJÄRNAN DÖR, DÖR
OCKSÅ MÄNNISKAN.

När hjärnan dör, dör också människan eftersom all mental aktivitet är knuten till hjärnan. Hjärnan är också nödvändig för de kroppsliga funktionerna. Om hjärnan helt slutar fungera upphör cirkulationen och andningen.

Om patienten dör under intensivvårdsbehandling kan man i enstaka fall hålla cirkulationen igång på konstgjord väg under en kortare tid, normalt 24 timmar, trots att människan alltså i själva verket är död. I den situationen kan en donation bli aktuell. Behandlingen med intensivvård fortsätter då i avvaktan på transplantation och under den tid som organen opereras ut.

De flesta dödsfall, över 99%, sker dock då hjärtat slutat fungera och därmed även blodcirkulationen. Någon donation av organ är då inte möjlig, däremot kan vävnad tas tillvara.

VID MER ÄN 99% AV DÖDS-
FALLEN ÄR DONATION AV
ORGAN INTE MÖJLIG.

TRE BESLUTSALTERNATIV

ETT NEJ ÄR ALLTID ETT NEJ,
MEN OM DU SÄGER JA
HAR DU MÖJLIGHET ATT
UNDANTA VISSA ORGAN
OCH/ELLER VÄVNADER.

När du funderar på donation handlar det naturligtvis i första hand om att bestämma om du är positiv eller negativ. Ett nej är alltid ett nej, men ett ja till donation kan, om du så vill, ha olika förbehåll.

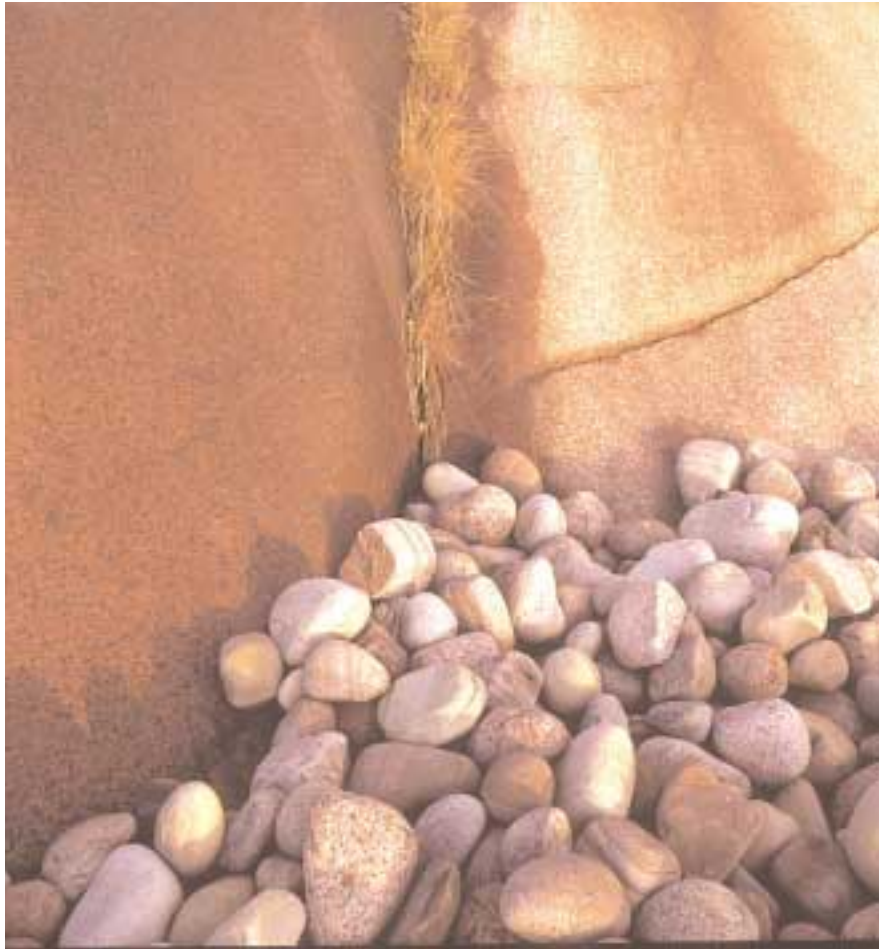
Följande tre beslutsalternativ finns:

1. Jag donerar mina organ och vävnader efter min död för transplantation eller annat medicinskt ändamål.
2. Jag donerar mina organ och vävnader efter min död enbart för transplantation.
3. Jag donerar inte mina organ eller vävnader.

VILL DU VETA MER KAN DU
LÄSA SOCIALSTYRELSENS
SKRIFT OM DONATION. DEN
FÅR DU HOS AUKTORISERADE
BEGRAVNINGSBYRÅER, PÅ
SJUKHUS OCH APOTEK.

Om du säger ja till donation enligt alternativ 1 eller 2, har du också möjlighet att undanta vissa organ och/eller vävnader.

Det bästa och kanske enklaste sättet att meddela din inställning till donation är att anmäla dig till Socialstyrelsens donationsregister samt fylla i donationskortet och alltid ha det med dig. Du bör också tala om för dina närmaste hur du ställer dig till donation.

DINA ÄGODELAR

TESTAMENTE, GÅVA, ÄKTENSKAPSFÖRORD

När någon dör fördelas hans eller hennes tillgångar till släktingarna enligt den arvsordning som är fastställd i lag. Om man vill ändra på arvsordningen kan man göra detta genom att skriva ett testamente. Makar ärver alltid varandra och gemensamma barn får ut sitt arv först när båda föräldrarna avlidit. Det finns alltså ingen anledning att skriva ett testamente makar emellan, för att få sitta i "orubbat bo" så länge det bara finns gemensamma barn. Vill man att arvegodset ska vara barnens enskilda egendom efter båda makarnas död måste detta regleras i testamente.

Om den först avlidne har barn från tidigare förhållande, så kallade särkullbarn, har dessa dock rätt att få ut sitt arv genast. Genom ett testamente kan makarna begränsa den rätten till enbart laglott, det vill säga hälften av vad arvet skulle varit utan testamente.

Sambor ärver inte varandra som gifta gör. Som sambor finns det alltså anledning att skriva ett inbördes testamente.

MAKAR ÄRVER ALLTID
VARANDRA OCH GEMEN-
SAMMA BARN FÅR INTE UT
SITT ARV FÖRRÄN BÅDA
FÖRÄLDRARNA AVLIDIT.

SAMBOR BÖR SKRIVA ETT
INBÖRDES TESTAMENTE.

ARVSORDNINGEN

Om någon avlider utan att efterlämna make/maka delas släktingarna upp i tre arvsklasser, som också utgör skatteklasser. Den första klassen består av barn, barnbarn och så vidare. Den andra utgörs av den avlidnes föräldrar, syskon, barn till syskon och så vidare. Den tredje arvsklassen består av far- och morföräldrar och deras barn, men inte barn till dessa. Kusiner ärver alltså inte.

Arvet fördelas till en arvsklass i taget – finns det arvingar i arvsklass ett, går ingenting till klass två och tre. Finns det ingen arvinge i första arvsklassen, går hela arvet till arvingarna i andra arvsklassen.

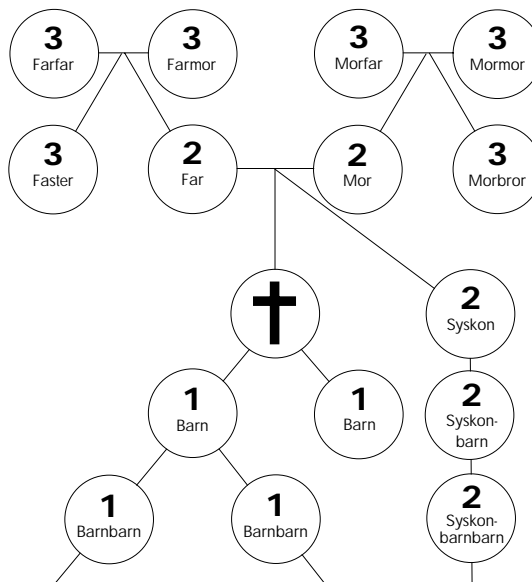
Ett testamente kan, om man så vill, göra alla eller vissa av släktingarna arvslösa. Det enda man inte kan testamentera bort är bröstarvingarnas laglott, som är hälften av vad de skulle ha fått om testamente saknades.

Finns det inga arvingar alls, och heller inget testamente, går arvet till allmänna arvsfonden. Det är en statlig fond som bland annat använder sina medel till ungdoms- och handikappverksamhet.

FINNS INGA ARVINGAR
OCH INGET TESTAMENTE,
GÅR ARVET TILL ALLMÄNNA
ARVSFONDEN.

OM NÅGON DÖR UTAN ATT
EFTERLÄMNA MAKE/MAKA
DELAS SLÄKTINGARNA UPP
I TRE ARVSKLASSER SOM
SKISSEN VISAR.

DE SOM BEVITTNAR
BEHÖVER INTE VETA
VAD SOM STÅR I
TESTAMENTET.

Ett testamente ska vara skriftligt och bevittnas av två personer. Vittnena ska vara samtidigt närvarande, antingen när man undertecknar handlingen eller när man intygar att det är man själv som skrivit under testamentet. Vittnena behöver inte få veta vad som står i testamentet. Deras uppgift är att intyga att testamentsgivaren har skrivit testamentet vid fullt förstånd och utan tvång, och själv har undertecknat det.

Vem som helst får inte vara vittne. Make/maka, föräldrar, barn, syskon, svärföräldrar är till exempel inte giltiga. Den som bevittnar får inte heller vara testamentstagare. De som ligger närmast till hands som vittnen är alltså bekanta som man inte har några släktband med och som inte förekommer i testamentet.

Det finns många anledningar till att ett testamente kan förklaras ogiltigt, till exempel om man valt vittnen som anses jäviga. Man bör därför alltid anlita en sakkunnig när man skriver ett testamente. Risken är annars att resultatet inte blir som man tänkt sig, eller att det blir utrymme för olika tolkningar.

ANLITA ALLTID EN
SAKKUNNIG.

VAD KAN TESTAMENTET INNEHÅLLA?

Den som får något genom ett testamente kallas testamentstagare. Man brukar skilja mellan universella testamentstagare och legatarier. Skillnaden är att en universell testamentstagare får hela eller en viss kvot av arvet, medan en legatarie får något bestämt, exempelvis en viss summa pengar, en sak eller del av en fastighet – ett legat.

Testamentet kan också innehålla förbehåll av olika slag. Det kan till exempel vara att en fastighet ska vara testamentstagarens enskilda egendom, att en summa pengar ska användas för att bekosta studier eller att en egendom ska ärvas av en viss person när den förste testamentstagaren har avlidit.

Både fysiska personer och juridiska personer som föreningar, stiftelser, företag, stat och kommun kan vara testamentstagare.

EN UNIVERSELL
TESTAMENTSTAGARE
FÅR HELA ELLER EN DEL
AV ARVET. EN LEGATARIE
FÅR T EX EN SUMMA
PENGAR, EN SAK ELLER
DEL AV EN FASTIGHET.

ÄNDRING OCH TILLÄGG

Vill man återkalla ett testamente kan man riva sönder det, men det bästa är att upphäva testamentet skriftligt. Man kan också göra strykningar i ett befintligt testamente. Vill man däremot lägga till text eller ändra text är det alltid bäst att skriva ett nytt testamente och förstöra eller upphäva det gamla.

Tänk på att alla ändringar ska undertecknas och bevittnas.

GÅVA

När man funderar kring testamente och arv kan också frågan om gåva bli aktuell. En gåva till bröstarvinge innebär ofta att mottagaren får en del av sitt arv i förskott. Anledningen kan vara att man vill nå skattemässiga fördelar, eller att huset blivit för stort och passar bättre för barnets familj. Så snart man ger bort något räknas det som gåva; det kan vara pengar, värdesaker, fastigheter eller något annat. Gåvor är skattepliktiga om de under ett kalenderår överstiger en viss summa, för närvarande 10 000 kr (1999). En skattepliktig gåva ska deklarerars av mottagaren på en särskild blankett.

FÖR FAST EGENDOM KRÄVS
ALLTID ETT GÄVOBREV.
GÄVOR ÄR SKATTEPLIKTIGA
NÄR DE ÖVERSTIGER
10.000 KRONOR UNDER
ETT KALENDERÅR (1999).

Gåvan kan ges med speciella förbehåll, som att gåvan ska vara mottagarens enskilda egendom eller att avkastningen på kapital ska användas på visst sätt. När man ger bort fast egendom krävs alltid ett gåvobrev, bland annat för att mottagaren ska kunna få lagfart på fastigheten. Även när det gäller pengar och saker kan det finnas anledning att skriva gåvobrev, till exempel om givaren vill, eller inte vill, att gåvan ska räknas in när arvet fördelas.

ÄKTENSKAPSFÖRORD

När man gifter sig får man giftorätt i sin makes egendom, förutsatt att den inte är enskild enligt testamente eller gåvobrev. Den gemensamma egendomen benämns giftorättsgods.

Om man vill göra om en del eller hela giftorättsgodset till enskild egendom måste man skriva ett äktenskapsförord. Det kan till exempel vara så att den ene maken äger ett hus, som man inte vill ska bli gemensam egendom.

Ett äktenskapsförord styr alltså vilken egendom som ska vara gemensam och vilken som ska vara enskild. Därmed påverkar det också både arv och vad som finns att fördela via testamente. Äktenskapsförordet kan upprättas redan före vigseln, eller när som helst under äktenskapet.

Äktenskapsförordet ska vara skriftligt och undertecknat av båda makarna. Det behöver inte bevittnas, men ska registreras hos tingsrätten.

ANLITA ALLTID SAKKUNNIG HJÄLP

Vare sig det gäller testamente, gåva eller äktenskapsförord är det viktigt att alltid anlita sakkunnig hjälp. Förutsättningarna för ett testamente påverkas till exempel av både arvsregler och skatteregler. Dessutom är det viktigt att texten är skriven så att det inte finns utrymme för feltolkningar.

Vill du komma i kontakt med specialister på de här frågorna kan du vända dig till en auktoriserad begravningsbyrå.

ETT ÄKTENSKAPSFÖRORD
STYR VAD MAN SKA ÄGA
GEMENSAMT OCH VAD
SOM TILLHÖR VEM. DET
PÅVERKAR ARV OCH VAD
SOM FINNS ATT FÖRDELA
I TESTAMENTE.

PENNGAR OCH VÄRDEHANDLINGAR

PENNGAR TILL BEGRAVNINGEN

DU KAN TECKNA EN
FÖRSÄKRING ELLER ÖPPNA
ETT SÄRSKILT KONTO.

Kostnaderna för begravningen betalas normalt inte av de anhöriga, utan tas från tillgångarna i dödsboet. Om du vill se till att det finns pengar undanlagda till begravningen, kan du teckna en försäkring eller öppna ett särskilt konto. Ibland finns det pengar avsatta till begravning i pensions- och livförsäkringar, exempelvis gruppförsäkring genom arbetet eller någon förening.

VÄRDEHANDLINGAR

DET UNDERLÄTTAR OM
VIKTIGA HANDLINGAR
FÖRVARAS PÅ ETT STÄLLE.

Av hänsyn till de efterlevande är det en fördel om information om testamente, banktillgodohavanden/-skulder, försäkringar, medlemskap i organisationer och föreningar, prenumerationer och andra åtaganden finns samlad på ett ställe, till exempel i det kuvert som hör till dokumentet *Önskemål inför livets slut*. Originaltestamente bör förvaras i bankfack.

FÖRVARING AV DINA ÖNSKEMÅL

FÖRVARA INTE DINA
ÖNSKEMÅL I BANKFACK.

När du tänkt igenom och tecknat ner dina *Önskemål inför livets slut* bör du förvara dem så att det är lätt att hitta dem för de efterlevande.

Om du vill kan du också ge en kopia till en anhörig, eller till begravningsbyrån. Det är inte lämpligt att lägga kuvertet i ett bankfack, eftersom det kanske går en tid efter dödsfallet innan ett sådant öppnas.

ISBN 91-972655-2-7

© 1999 Sveriges Begravningsbyråers Förbund.

Denna skrift skyddas av upphovsrättslagen.

Kopiering, helt eller delvis, är förbjuden utan särskilt medgivande från SBF.

Produktion: Frostell & Co

Foto: Jan-Peter Lahall och Hans Strand, GreatShots. Roine Magnusson,
Naturbild. Per-Olov Eriksson, Naturfotograferna.

Tryck: Trydells Tryckeri, maj 1999.

Tryckt på Lessebo Linné gul-tonat 250 g och 120 g.

Denna skrift är miljögodkänd, licensnummer 341 091.

Auktoriserad av
Sveriges Begravningsbyråers Förbund

Sveriges Begravningsbyråers Förbund (SBF) omfattar mer än 400 auktoriserade begravningsbyråer. Auktorisationen ställer höga krav på bland annat kompetens och etik. På SBF-byrån får du alltid en specificerad prisuppgift och en skriftlig bekräftelse på vad du och byrån kommit överens om.

Det krävs att byråerna, förutom själva begravningen, ska kunna hjälpa till med bouppteckningen, försäkringar och alla andra frågor som uppstår vid ett dödsfall. Alla medarbetare har tystnadsplikt och uppfyller förbundets krav på utbildning.